

rtanje svijeta

Pomorski muzej Crne Gore Kotor

Kotor, 2018

Crtanje svijeta

Kartografsko blago Pomorskog muzeja Crne Gore

Izdavač:
Pomorski muzej Crne Gore Kotor

Za izdavača:
Andro Radulović

Autori izložbe:
Ilija Mlinarević
Tomislav Bonić

Autor kataloga:
Ilija Mlinarević

Lektor:
Jasmina Bajo

Dizajn i priprema:
Marina Jovanović

Fotografija:
Nenad Mandić

Štampa:
"GudCo" - štamparija Perast

Tiraž:
150 kom

Kotor, 2018

Crtanje svijeta

*Sic transit gloria mundi
Tako prolazi slava svijeta*

Političke granice na velikoj mapi Svijeta, gledano iz perspektive današnjice, mijenjale su se brzo. Relativno je skoro čovjek odlučio da preciznom linijom obilježi svoja kretanja ili stremljenja.

Upravo ta dinamika putovanja, pokušaja, otkrića i neprestanih promjena prikazana je na kartama izložbe „Crtanje svijeta“. Karte vjerno prikazuju Svijet onakvim kakvim ga je čovjek poimao, kako mu je prilazio i kako ga je spoznao. Iz vijeka u vijek se, iz ugla kreatora pomorskih, vojnih, geografskih i topografskih karata otvarao novi vidik, uvijek pomalo drugačiji.

Zato karte pred nama ne predstavljaju samo orijentir u prostoru određenog doba, već i svojevrsno svjedočanstvo o otkrivanju svijeta, sve dok nije precizno iscrtan onakav kakav zaista jeste. I činjenica je da nijedan nacrt nije ostao konačan. Iz izloženih karata se upravo vide interaktivnost i promjene prostornih granica u vremenu, što ih čini dodatno važnim za istoriju i savremenu percepciju kartografije.

U fundusu Pomorskog muzeja Crne Gore nalazi se oko 365 pomorskih, geografskih, vojnih i topografskih karata i većina je prvi put izložena za javnost. Na ovaj način tek je zagrebano po površini ovog izuzetno kompleksnog naučnog, ali i umjetničkog tkiva. Stvarna umjetnička vrijednost ovih karata dolazi do izražaja, zapravo, tek sada, kada su ugledale svjetlost dana i predstavile se publici.

Očekujemo da ova izložba ujedno bude i poziv istraživačima iz oblasti kartografije i pruži im podstrek u daljem radu.

Među izloženim kartama možemo izdvojiti one koje vjerno prikazuju naše najbliže okruženje. One ukazuju na značaj ovih prostora u minulom periodu, bez obzira na promjene političkih uticaja.

I najmanje mjesto Crnogorskog primorja prikazano je i obilježeno na kartama velikih kartografa.

Kultura naroda, njihova istorija, evolucija, koja je prikazana u kartografskom ključu, pruža viziju iskustva različitih perioda. Luke, granice, zagonetni toponimi, koje je kartograf pažljivo iscrtao, prelivaju se u svakodnevni život kako bi obnovili naše interesovanje za njih.

Izložba „Crtanje svijeta“ obuhvata karte poznatih kartografa i tipografa iz perioda od početka XVIII do prve polovine XX vijeka. One predstavljaju važno sredstvo za dalja proučavanja, neku vrstu velikog povećala koje olakšava čitanje istorije i potragu za nastankom država.

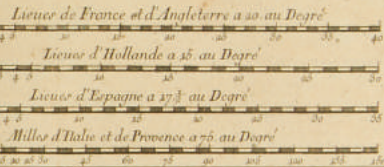
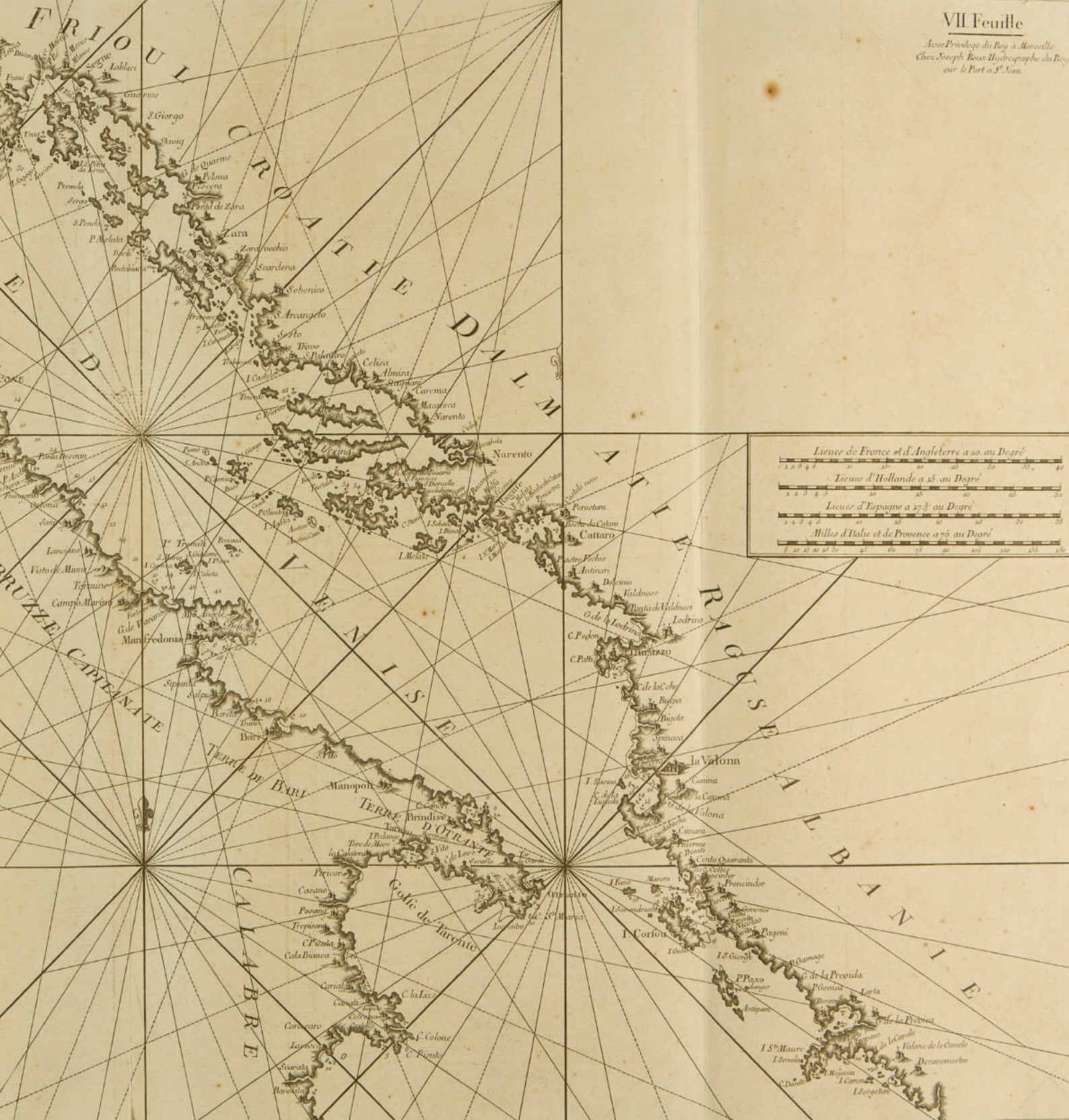
U vremenu novih tehnologija, gdje štampane karte gube na značaju i sve se manje koriste u svakodnevnom životu, naš je zadatak da objedinimo kartografska umijeća iz prošlosti s mogućnostima nove digitalne tehnologije.

Svaka muzejska zbirka ima svoju istoriju, način na koji je neki predmet postao muzejski, pa tako i Kartografska zbirka Pomorskog muzeja Crne Gore. Ova izložba je, ujedno, prilika da se podsjetimo onih koji su svojim donacijama tokom druge polovine prošlog vijeka obogatili Zbirku i Muzej, a to su: don Antun Milošević iz Dobrote, Olimpija Đurković iz Risna, Dinko Franetović iz Splita, dr Ljubomir Đurković iz Beograda, Nikola Budalić iz Kotora, Antun Tomić iz Dobrote, Tereza Radulović s Mula (udovica kap. Teofila), Alfred Rosi iz Kotora, kap. Benedikt Simović s Mula, kap. Đuro Pasković iz Buenos Ajresa, Savo Čučak iz Kotora, Nina Draženović iz Beograda, Leso Bogetić iz Luštice, Nikša Perić iz Buenos Ajresa, kap. Marko Kordić s Mula; kao i Hidrografski institut JRM Split, Zavod za zaštitu spomenika NRCG Cetinje, Geografski institut „Jovan Cvijić“ Beograd.

Izložba „Crtanje svijeta“ predstaviće radove sljedećih kartografa i tipografa:

Album pomorskih karata Sredozemnog mora
Jadransko more
Jospeh Roux
Hidrographie du Roy
Marsej, 1764. god.
(84 cm x 61,5 cm)
PK153 PMCG

Gradovi i utvrđenja u sklopu
Venecijanske Republike
Kotor
Autor: Vincenzo Coronelli
Venecija
XVII – XVIII vijek
IB 4219 PMCG

Gradovi i utvrđenja u sklopu
Venecijanske Republike
Herceg Novi
Autor: Vincenzo Coronelli
Venecija
XVII – XVIII vijek
IB 4219 PMCG

Vinčenco Marija Koroneli (*Vincenzo Maria Coronelli*)

Mletački geograf, kartograf i teolog (Ravena, 16. VIII 1650 – Venecija, 9. XII 1718). Utemeljitelj je geografskog društva „Argonauti“. Poznato je oko 400 njegovih karata, objavljenih u Atlasu Mletaka (Atlante Veneto, 1691–1695) i Otočniku (insularu atlasa) Mletaka (Isolario dell' Atlante Veneto, 1697). Konstruisao je globuse koji se čuvaju u mnogim bibliotekama i muzejima evropskih metropola.

Za plodnu kartografsku djelatnost dobio je zvanje zvaničnog kartografa Mletačke Republike.

Ogist Anri Difur (*Auguste Henri Dufour*)

Francuski kartograf (Pariz, 1795– Pariz, 1865). Godine 1824. prvi je put objavio, pod svojim imenom, geografsku kartu Palestine i od tada je izradio niz mapa i planova za brojne istorijske i topografske publikacije. Posebno se ističu Elementarni i univerzalni atlas antičke i moderne geografije (1828) i Istorijski i politički atlas Francuske (1857).

Među učenicima Ogista Anrija Difura bio je i Aleksandar Vijemen (Alexandre Vuillemin).

Porodica Valardi (*Vallardi*)

Članovi porodice Valardi bili su izdavači, knjižničari i tipografi iz Milana. Knjižara u vlasništvu Franćeska Ćezara Valardija (Francesco Cesare Vallardi, 1736–1799) bila je centar kulturnih dešavanja u Milanu. Njegovi sinovi Pjetro i Đuzepe bili su poznati izdavači. Godine 1840. osnivaju izdavačku kuću „Dott. Francesco Vallardi“, a 1843. „Antonio Vallardi Editore“.

Tipografija Alvisopolija (*Tipografia d'Alvisopoli*)

„Tipografiju „Alvisopolija“ osnovao je 1810. godine Nikolo Betoni (Nicolo Bettoni) u istoimenom gradiću u blizini Venecije. Već 1814. godine premještena je u Veneciju.

Antonio Cata (*Antonio Zatta*)

Italijanski kartograf i graver (1757–1797) djelovao je u Veneciji krajem XVIII vijeka. Kartografijom se aktivno počinje baviti tokom sedamdesetih godina ovog vijeka, kada izrađuje brojne karte, a kapitalno djelo mu je atlas Atlante novissimo iz 1779. godine.

Njegovi saradnici bili su venecijanski graveri Đ. Piteri (G. Pitteri), Đ. V. Paskvali (G. V. Pasquali) i Đ. Culijani (G. Zuliani). Krajevi Balkana pojavljuju se na dvije Catine karte – „La Croazia, Bosnia, e Servia“ iz 1782, koja prikazuje kontinentalnu unutrašnjost, i „Dalmazia Veneta“ iz 1784. godine s prikazom jadranske obale.

Žozef Ru (*Joseph Roux*)

Francuski kraljevski hidrograf i kartograf (1725–1793) iz Marselja.

Postao je hidrograf po uzoru na svog oca, koji je izradio i objavio veliki broj karata, navigacionih instrumenata i raznih nautičkih predmeta.

Polovinom XVIII vijeka dobija titulu kraljevski hidrograf.

Njegovo najpoznatije djelo je Album pomorskih karata Sredozemnog mora, koje je bilo u zvaničnoj upotrebi dugo nakon objavljivanja i predstavljeno je i na ovoj izložbi.

Album pomorskih karata
Sredozemnog mora
Centralno Sredozemlje
Jospeh Roux
Hidrographe du Roy
Marsej, 1764. god.
(84 cm x 61,5 cm)
PK153 PMCG

Mateus Sojter (*Matthäus Seutter*)

Njemački kartograf, graver i izdavač iz Augzburga (1678–1757).

Rođen je kao sin zlatara u Augzburgu, a 1697. godine odlazi na školovanje kod J. B. Homana (J. B. Homann, 1663–1724) u Nirnberg. Kartografsku karijeru započeo je u rodnom gradu, radeći za izdavača J. Volfa (J. Wolff).

Sojter 1710. godine osniva vlastitu izdavačku kuću i počinje sa štampanjem atlasa i karata odnosno izradom globusa.

S obzirom na to da Augzburg u njegovo vrijeme nije imao univerzitet, pa time ni matematički ni geografski kadar na koji bi se mogao oslanjati, Sojterovi radovi bili su manjkave originalnosti tj. uglavnom su to bile kopije starijih kartografskih radova. Ipak, izdao je tri značajna atlasa i više od 500 karata, među kojima se nalaze i brojni prikazi Balkana. Na jednom od njih prikazuje se i nova granica s Osmanskim carstvom definisana Požarevačkim mirom iz 1718. godine. Nakon Sojterove smrti porodični posao nastavili su njegov sin Albreht Karl (Albrecht Karl), sinovac K. T. Loter (C. T. Lotter) i njihov saradnik J. M. Probst (J. M. Probst).

Franc Anton Šrembl (*Franz Anton Schraembl*)

Austrijski kartograf iz Beča (1751–1803).

Bio je predavač i direktor škole u Austrijskoj Šleziji, nakon čega se vraća u Beč i otvara knjižaru (i umjetničku galeriju), koja radi sve do 1840. godine. Njegova djela nastala su u Beču krajem XVIII vijeka, a najpoznatije je Allgemeiner Grosser Atlas, započeto 1786, a dovršeno 1800.

Na njegovoj karti „Dalmatien“ iz 1789. vjerno su prikazane Crna Gora i Boka Kotorska.

Dio atlasa, geografske – političke karte na latinskom jeziku

Ukrajina

Matthäus Seutter

Augzburg, Njemačka 1730. god.

(59 cm x 51 cm)

PK135 PMCG

Dio atlasa, geografske – političke karte na latinskom jeziku

Evropske Tatarske zemlje sa Krimom

Matthäus Seutter

Augzburg, Njemačka 1730. god.

(59 cm x 51 cm)

PK135 PMCG

Pomorska karta
Gulf of Kotor to Corfu
(including the coast of Italy Cape Sta Maria di Leuca to Brindisi)
Admiralty London 1937. god.

Poklonjeno od strane kap. Benedikta Simovića iz Kotora
PK228 PMCG

Kataloški pregled

1. Francuska geografska karta
Karta Amerike (*Carte de L`Amerique*)
O. A. Difur
Tuluz, 1846. god.
(77 x 56 cm)
PK 127 PMCG

2. Italijanska geografska karta
Fizička i politička karta Evrope (*Carta fisica e politica dell`Europa*)
Pjetro i Đuzepe Valardi
(*Pietro e Giuseppe Vallardi*)
Milano, 1851. god.
(85 x 59 cm)
PK128 PMCG

3. Fizička i geografska karta
Afrika (*L`Africa*)
Tipografija Alvizopolija (*Tipografia d`Alvisopoli*)
Venecija, 1827. god.
Pomorskom muzeju poklonio don Antun Milošević iz
Dobrote, 11. 7. 1956. godine
(36 x 30 cm)
PK147 PMCG

4. Fizička i geografska karta

Okeanija (Polinezija) [*Oceanica (Polinesia)*]

Tipografija Alvizopolija (Tipografia d`Alvisopoli)

Venecija, 1827. god.

Pomorskom muzeju poklonio don Antun Milošević iz Dobrote, 11. 7. 1956. godine

(36 x 30 cm)

PK149 PMCG

5. Fizička i geografska karta

Azija (*L`Asia*)

Tipografija Alvizopolija (*Tipografia d`Alvisopoli*)

Venecija, 1827. god.

Pomorskom muzeju poklonio don Antun Milošević iz Dobrote, 11. 7. 1956. godine

(36 x 30 cm)

PK146 PMCG

6. Fizička i geografska karta

Evropa (*L`Europa*)

Tipografija Alvizopolija (*Tipografia d`Alvisopoli*)

Venecija, 1827. god.

Pomorskom muzeju poklonio don Antun Milošević iz Dobrote, 11. 7. 1956. godine

(36 x 30 cm)

PK145 PMCG

7. Austrijska geografska karta

Bosnien und die Herzegovina samt den angrænzten den Provinzen von Croatien, Sclavonien, Temesvar, Servien, Albanien, Ragusa und dem Venetianischen Dalmatien (kopija)

F. A. Šrembl (*F. A. Schræmbli*)

Beč, 1788. god.

Pomorskom muzeju poklonio dr Ljubomir Đurković iz Beograda, 16. 10. 1964. godine (95 x 60 cm)

PK 253 PMCG

8. Austrijska vojno-geografska karta

Trebinje – Risan

(sekcija)

Beč, 1914. god.

1 : 75 000

(62 x 47,5 cm)

PK104 PMCG

9. Austrijska vojno-geografska karta

Budva – Cetinje

(sekcija)

Beč, 1898. god.

1 : 75 000

(62 x 47, 5 cm)

PK105 PMCG

10. Geografska i politička karta

Karta Crne Gore (*Carte du Montenegro*)

Fabreg (*Fabrègue*)

1820. god.

Pomorskom muzeju poklonio dr Ljubomir Đurković iz Beograda, 16. 10. 1964. godine (46 x 50 cm)

PK249/5 PMCG

(reprint)

11. Geografska i politička karta (na engleskom jeziku)

Oblasti Crne Gore (*Departments of Montenegro*)

1884. god.

Pomorskom muzeju poklonio dr Ljubomir Đurković iz Beograda, 16. 10. 1964. godine (28,5 x 25 cm)

PK251 PMCG

(reprint)

12. Geografska i politička karta

Karta Kraljevine Srbije

(s administrativnom podjelom)

D. J. Deroko

Beograd, 1911. god.

Otkupljeno 31. 12. 1966. godine od Nine Draženović iz Beograda

(44,5 x 42,5 cm)

PK270 PMCG

13. Politička karta

*Generalkarte von Bosnien und der Hercegovina
nebst Dalmatien*

Artaria & Co

Beč, 1908. god.

1 : 864 000

Poklon Pomorskom muzeju od Hidrografskog instituta JRM Split, 5. 9. 1962. godine

(70,5 x 55,5 cm)

PK221 PMCG

14. Pomorska karta

Pristaništa i tjesnaci u Boki Kotorskoj

Mornarica kraljevine SHS

Reprodukcija pomorskih karata bivše Austrougarske mornarice

Beograd 1928. godine /Beč 1883. godine

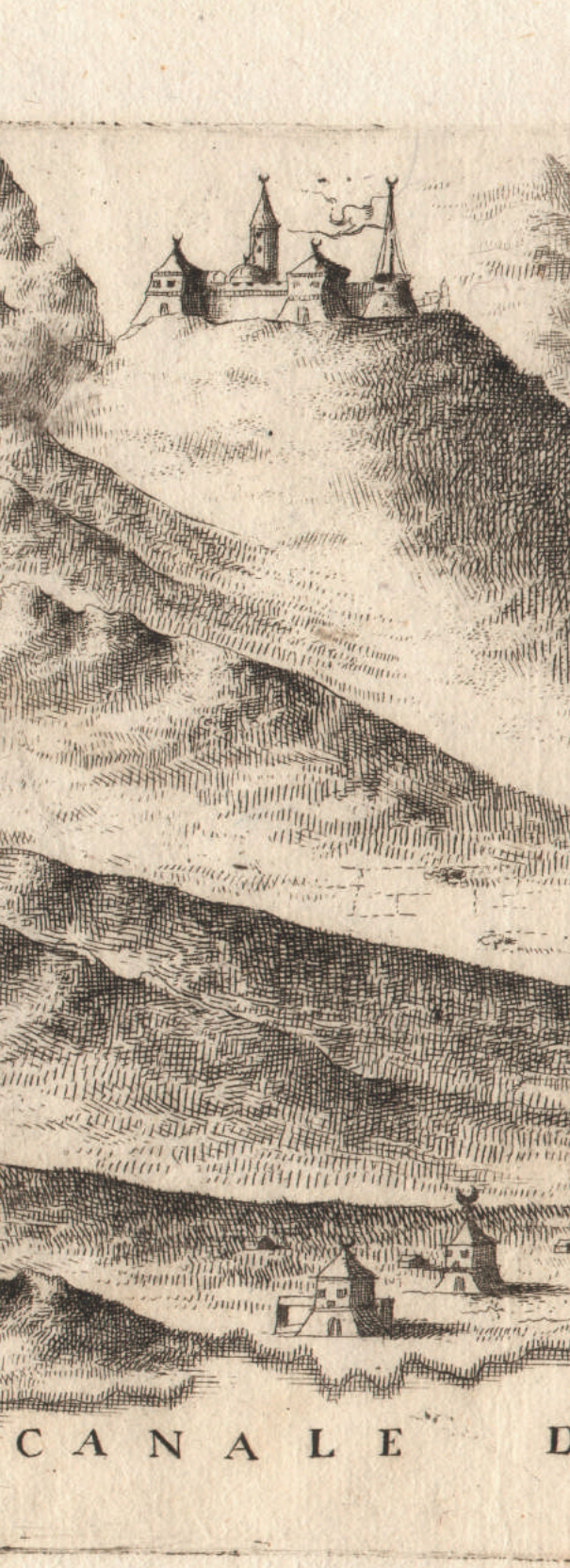
1 : 15 000

Poklon Pomorskom muzeju od Hidrografskog instituta JRM Split, 27. 7. 1960. godine

(81 x 60, 5 cm)

NPK182 PMCG

15. Fizička i politička karta

Carte réduite du cours du Danube de la mer noire et de la Méditerranée à l'est du méridien de Paris

Dunavsko parobrodarsko društvo, Beč, 1840. god.

(118 x 74 cm)

PK134 PMCG

16. Francuska geografska karta

Nova karta Azije i ostrva koja joj pripadaju (*Nouvelle carte de L'Asie et des îles qui en dependent*)

O. Ložero (*A. Logerot*), Pariz, 1857. god.

(106,5 x 70 cm)

PK126 PMCG

17. Italijanska geografsko-pomorska karta

Zapadni Mediteran

(s razdaljinama između važnih luka, izraženo u miljama)

Izdavač – nepoznat

Sredina XIX vijeka

(81 x 53,5 cm)

PK130 PMCG

18. Italijanska fizička i geografska karta

Sjeverna Zemljina hemisfera od ekvatora

(*Emisfero Terrestre Settentrionale*

Tagliato sul'Equatore)

Antonio Cata

Venecija, 1779. god.

(51 x 38 cm)

PK136 PMCG

19. Pomorska navigaciona karta

Jadran – Italija, Tršćanski zaliv (*Adriatico – Italia, Golfo di Trieste*)

Hidrografski institut Kraljevske mornarice

Đenova, 1928. god.

1 : 70 000

(93,5 x 71 cm)

PK83 PMCG

20. Pomorska karta

Korčula – Kotor

Admiralitet Ujedinjenog Kraljevstva, London (*Admiralty London*), 1878. god

S ispravkama 1933/1938. god.

PK75 PMCG

21. Francuski atlas pomorskih karata

Zapadna obala Atlantskog okeana od Kanala La Manš do Kanarskih ostrva (1801)

Žozef Gamba (*Joseph Gamba*)

Livorno, 1801/1802. god.

(81 x 57 cm)

PK87 PMCG

22. Francuski atlas pomorskih karata

Zapadni i središnji dio Sredozemnog mora (1802)

Žozef Gamba (*Joseph Gamba*)

Livorno, 1801/1802. god.

(81 x 57 cm)

PK87 PMCG

23. Francuski atlas pomorskih karata

Istočni i središnji dio Sredozemnog mora, s Jadranskim, Jonskim, Egejskim i Mramornim morem (1802)

Žozef Gamba (*Joseph Gamba*)

Livorno, 1801/1802. god.

(81 x 57 cm)

PK87 PMCG

24. Francuski atlas pomorskih karata

Egejsko more s Kritom i Dardanelima (1802)

Žozef Gamba (*Joseph Gamba*)

Livorno, 1801/1802. god.

(81 x 57 cm)

PK87 PMCG

25. Dio atlasa, političko-geografske karte na latinskom jeziku

Ukrajina

Mateus Sojter (*Matthäus Seutter*)

Augzburg, Njemačka, 1730. god.

(59 x 51 cm)

PK135 PMCG

26. Dio atlasa, političko-geografske karte na latinskom jeziku

Evropske tatarske zemlje s Krimom

Mateus Sojter (*Matthäus Seutter*)

Augzburg, Njemačka, 1730. god.

(59 x 51 cm)

PK135 PMCG

27. Dio atlasa, političko-geografske karte na latinskom jeziku

Turska imperija

Mateus Sojter (*Matthäus Seutter*)

Augzburg, Njemačka, 1730. god.

(59 x 51 cm)

PK135 PMCG

28. Album pomorskih karata Sredozemnog mora

Zapadni Mediteran, Gibraltar

Žozef Ru, kraljevski hidrograf

(*Jospeh Roux, hydrographe du Roy*)

Marselj, 1764. god.

(84 x 61,5 cm)

PK153 PMCG

29. Album pomorskih karata Sredozemnog mora

Jadransko more

Žozef Ru, kraljevski hidrograf

(*Jospeh Roux, hydrographe du Roy*)

Marselj, 1764. god.

(84 x 61,5 cm)

PK153 PMCG

30. Album pomorskih karata Sredozemnog mora

Egejsko more

Žozef Ru, kraljevski hidrograf

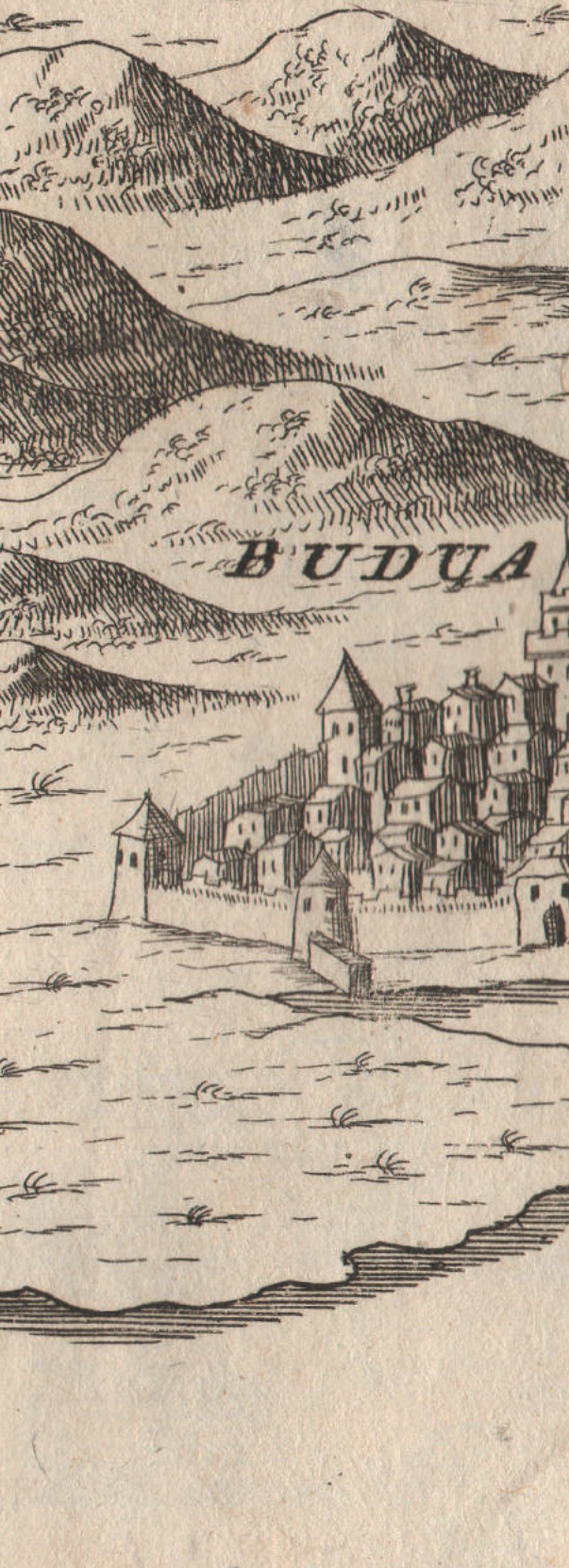
(*Jospeh Roux, hydrographe du Roy*)

Marselj, 1764. god.

(84 x 61,5 cm)

PK153 PMCG

31. Album pomorskih karata Sredozemnog mora
Sicilija, Malta i Sjeverna Afrika
Žozef Ru, kraljevski hidrograf
(*Jospeh Roux, hidrographe du Roy*)
Marselj, 1764. god.
(84 x 61,5 cm)
PK153 PMCG

32. Album pomorskih karata Sredozemnog mora
Balearska ostrva
Žozef Ru, kraljevski hidrograf
(*Jospeh Roux, hidrographe du Roy*)
Marselj, 1764. god.
(84 x 61,5 cm)
PK153 PMCG

33. Album pomorskih karata Sredozemnog mora
Istočno Sredozemlje, Kipar
Žozef Ru, kraljevski hidrograf
(*Jospeh Roux, hidrographe du Roy*)
Marselj, 1764. god.
(84 x 61,5 cm)
PK153 PMCG

34. Album pomorskih karata Sredozemnog mora
Centralno Sredozemlje
Žozef Ru, kraljevski hidrograf
(*Jospeh Roux, hidrographe du Roy*)
Marselj, 1764. god.
(84 x 61,5 cm)
PK153 PMCG

35. Album pomorskih karata Sredozemnog mora

Južna Italija

Žozef Ru, kraljevski hidrograf

(Joseph Roux, hydrographe du Roy)

Marselj, 1764. god.

(84 x 61,5 cm)

PK153 PMCG

36. Pomorska karta

Kotorski zaliv – Krk (uključujući obalu Italije, od Rta Santa Marija di Leuka do Brindizija)

(Gulf of Kotor to Corfu, including the coast of Italy Cape Sta Maria di Leuca to Brindisi)

Admiralitet Ujedinjenog Kraljevstva, London (Admiralty London), 1937. god.

Pomorskom muzeju poklonio kap. Benedikt Simović s Mula

PK228 PMCG

37–45.

Gradovi i utvrđenja u sklopu Venecijanske Republike

Mali atlas

Herceg Novi i Kotor, Kotor, Herceg Novi, Risan, Korčula i Budva, Budva, Paštrovići, Ulcinj, Bar

Autor: Vinčenco Koroneli (*Vincenzo Coronelli*)

Venecija

XVII–XVIII vijek

(27,5 x 20 cm)

IB 4219 PMCG

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-530-19-8
COBISS.CG-ID 35679504

Izložba "Crtanje svijeta" je realizovana u saradnji sa Ministarstvom kulture Crne Gore u okviru Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2017. godinu